

III

Končili sa Silvester, začínal sa Nový rok.

Draha odložila Švejka, ktorého čítala na dvesto-pätnásťke, a prešla si dlaniami po sterilnej belostnej zástere. Vo vrecku zašušal list. Bol od sestry. Ako každý rok, aj teraz ju „srdčne pozývala na spoločné prežitie sviatkov“. Draha dala prednosť službe. Videla to „spoločné prežitie“. Hneď prvý večer by ju sestra odtriahla bokom a právom staršej by sa vyzvedala:

„Tak čo? Máš niekoho? Stále nič? Ako je to možné? Pri svojich stykoch. Je tam predsa plno doktorov. A pacienti. Nevrav mi, že sa žiaden nenachytá, keď mu je zle a keď je naňho ženská trochu milá. Taká mrzká predsa nie si. Lenže asi preberáš. A to je chyba. To ti poviem. Čože navyberáš? Roky idú, zrazu budeš stará, a samota...“

Draha dobre vie, čo je samota.

„Neyhovártej sa. Si pyšná. Alebo stále myslíš na toho oplana? Dievča, maj rozum!“

V počestných očiach je oplanom každý, kto dosť rýchlo nevesluje k sobášu. A Draha nemá rozum.

„Pozri, to ja so Štefanom... Nevravím, nie je krásavce, ale načo by to bolo? Aby mi lietal za ženskými? Ani mudrák, ale ani ja nie som Pajdušáková. Tak musíš uvažovať. Keď sa bliži tridsiatka, musí žena...“ a tak dookola a tak ďalej.

V nasledujúcich hodinách by spolu s mužom demonštrovali čaro rodinného krbu. Blaženú pohodu vyprášaných reznov, cvičené deti, ktoré zakaždým povedia „prosim“ a „ďakujem“, žartovanie o maničkinej tučnosti a troch tatíčkových bradách. Potom večer s kapustnicou a prúpickami, tisíc ráz opakovanými:

„Do roka ženicha, Draha! Tentoraz našto. Alebo už dakoho máš! Tá nás ešte prekvapí, tichá voda. Zra-

A prišlo.

Mesto sa prepadalo do vrstiev dažďa ako filmová kulisá v detektívke. Prúdy vody zurčali v rúrach a súčasne sa dvíhali vlny pary, plávali v uliciach ako tučné ženské. Pripomínalo to skôr škótske slatiny alebo dejisko divadelnej vraždy ako Bratislavu v jej najbujnejšiu noc. Svetlá sa plazili po lesklej ploche asfaltu a dvaja pod píť temne vykrikovali:

Olé, olé,

naš ananás!

zu len príde, na spartaku, s dajakým primárom: Aha, milí moji, vydala som sa. Alebo sa k nám neprizná, k obvyčajnej chudobe. Draha je bežár.“

Prizerala sa týmto scénam, pre ňu inscenovaným, a pripadala si ako na opere. Nemala rada divadlo. Preto radšej zostala v nemocnici.

Pacienti netrpelivo cengali pohármi na čistenie zubov. Orvorila minerálku, naliala a crkla vína. Tieň v pruhovaných pyžamách oživene vstali, zvonenie skla prehlušilo na chvíľu zápach karbolu:

„Na zdravie! Na zdravie!“

Zdravie sa tu vyslovovalo ako zaklínadlo.

„Sestrička, na vaše šťastie. Alebo na to, čo si najviac želáte!“

Drahe sa mihli na chvíľu Andrejove oči. Pozrela na starčeka, utopeného v nemocničnom župane, lekári mu dávali mesiac.

„Želám si čo vy. Zdravie a pokoj. Nič viac.“

„Tak na zdravie!“ Starček junácky zdvihol pohár: Mnoha ljeta, mnoha ljeta, mnoha ljeta živio!, mnoha ljeta, mnoha ljeta, mnoha ljeta živio!

Ludia vyťahovali pätkorunáčky a dávali na dar pre Paštinského. Dostí neochotne. Jednak sa ešte nespamätali zo sviatkov, jednak v tom mesiaci bolo už dvoje mesiacov a doktor nebol zvlášť obľúbený. Predsa sa však čosi vybralo a sekretárka Lubica kúpila popolník s ľadovým medvedom a obal na knihy. Popolník bol nepekný, ale čo robiť, keď kvetov v januári niet a obchody sú ešte od Vianoc vypredané. A čo aj kúpiť chapovier? Paštinskému to napokon bolo jedno. Prijal dar nie ako popolník, ktorý mu je na nič, pretože nefajčí, ale ako symbol. Pozornosť k Veľkému dňu, hold svojej Päťdesiatke.

Gratulanti sa trúsili, ťapkali ho po pleciach a šušľali čosi o zaslúžilej činnosti a ešte raz toľko, doktor, aby bola stovka. No keď videli, že tvrdé neprinesol, skoro sa vytrácali. Paštinský chcel oslavovať doma. Pozval nového vedúceho, ale Bobřík odmietol. Bál sa familiárnych flámičkov, zbytočných záväzkov. Odmietol i architekt Čiřar, predseda strany, i vedúci osobného. Paštinský bol zmätený. Ako? Prečo? Stoj čo stoj chcel mať posedenie slávne. A sláva bez generality? Poplašný začal rad-radom pozývať architektov. Veľmi o to nestáli. Ešte do podniku ako-tak, ale domov? Sľubovalo to nudu a povinnosť priniesť dar. Mladší sa vyhovárali na schôdzky, starším kolektívne ochoreli ženy. Na Paštinského tvári sa usádzalo sklamanie. Peter mal nanič žalúdok, Dusík cestoval, Lubica čakala matku. Lubica, sekretárka, už ani tá si ho nevážila. Pregálal horké sliny, ale kresličov nepozval. Mal ešte hrdosť. Len Andrejovi sa ho uľúostilo.

„Mal som iný program, ale päťdesiatka je päťdesiatka. Môžem vziať aj snúbenicu?“

Paštinský zažiaril:

„Bude mi ctou.“

Večer bol parádny. Pri dverách vítal sám doktor v tmavých šatách, ktoré pamätali promóciu, a mal slávnostnú tvár. Jozef odoberal kabáty, Boženka s mašlou odvádzala hosti do salónu. Tam sa ich ujala manželka, rozrušená tou slávou. Všetko jej pripadalo nobilesné, skoro šľachtické. Ozajstný žúr. Luster svietil dvanásťimi žiarovkami, pri dverách držali čestní stráž dva čepcy s oleandrmi. Popri stenách stáli divány a kreslá, zelené, bordó a vzorkované, zniešili ich sem z celého bytu. Veľký stôl vypratali, zostal po ňom

iba tmavý štvorec uprostred koberca. Jozef ju ubezpečoval, že také to nebolo ani u pána von Schwarza na Unter den Linden.

Hosťia sedeli pozdĺž stien a pokračovali. Podaktorí sa nepoznali a podaktorí sa neznášali, lebo boli rodina. Uprene pozerali na olejové zátišie s hlucháňom a škúľili na bufet. Muži si ešte prezerali Vandu. Mala svoj sladký úsmev do každej spoločnosti, biely sweater a širokú suknú, ktorá mierne odhaľovala kolena. Pán oproti hľadel na ne s veľkým záujmom, potáhoval si viazanku. Jeho žena, ktorá by v Anglicku bola iste guvernankou, sa pohoršene odvrátila. Pán s motýľikom, veľmi tichučký, premeriaval biely pulóver, no jeho žena ho hneď prešibovala tak, že nemohol zazrieť ani kušтик.

Pán s čiernou šticou bol bez ženy, preto hneď pristúpil a predstavil sa ešte raz. Vanda ho typovala na špeditéra. Vravel, že je učiteľom hudby. Ponúkol sa slečne, že jej zahrá, ale klavír bol odčiahnutý do spálne a zaprataný rárohami, lebo s hudobným programom sa nerátalo. Prišlo ešte zopár dedkov so starenkami alebo s nádhrou, a tým sa spoločnosť doplnila. Paštinský prechádzal od skupinky ku skupinke, mádlil si ruky, na tvári mal dojatie predpísané oslávencovi. Každého sa spytoval:

„Tak čo, ako žijete? Ako slúži zdravotie?“

Hoci mal Jozef zakázané hovoriť, povedal do ticha preskakujúcim barytónom:

„Vari by si mal naliať. Je tu ako na pohrebe.“

Žena zopála ruky, ale medzi príbuzenstvom nastalo oživenie.

„Treba ti pripíť, Rudinko,“ zakričal hluchý dedko.

„On je Vinco,“ upozornila anglická guvernanka. „Rudo mu je brat.“

„Čooo?“

„Rudo mu je brat!“

„Šak já vím, že má brata. Šak sem ich poznal, ešte boli takíto. Ich otec za Uhorska...“

Dedkovi sa všetko pľetlo, umlčal ho iba kaľíšok.

Zdvihli poháre a špeditér zvolal:

„Nech teda žije a prekvitá náš Vinco! Ešte dobrú päťdesiatku!“ Sklo cengalo, žena slzila. Paštinský sa dojato klaňal.

„Ďakujem, ďakujem vám.“

„Zdravíčko, hlavne zdravíčko!“

„Aby nám pánboh dal,“ volala jedna z babiek.

Dámam naliali čerešňovicu, presladenú a hustú ako želatína. Strojene po nej kašľali a otriasali sa:

„To je sila. Ja nevládzem piť alkohol. Hneď sa mi krúti hlava.“

„A ja mám zas tlak.“

Vanda dala prednosť vodke. Vypila ju bez otriasania a nekritičala „nie“, keď Paštinský nalieval druhý raz. Ženy si ju premeriavali. To bolo niečo, čo ich spájalo.

„Tie vlasy,“ šuškala majiteľka skroteneho manžela, „má naľarbené. To ja poznám.“

„A ako pijel!“

„Kto je to vôbec?“

„Akási architektka.“

„Kto?“

„Architektka. Z tých, viete. Chodia po stavbách v čiznách, medzi chlapmi.“

„To je zamestnanie pre dievča? Je to dnes mládeži!“

„Viete, niektorým to sedí. Také sú dnes dievčatá. To my, keď sme mali dvadsať...“

„A mňa stále pichá na pravom boku. Ako zjem tučnejšie...“